

nade ledamoten av taxeringsnämnden samt av de valde de 5 i tjänstgöring äldste ledamöterna.

I taxeringsnämnd invald kvinna skall inträda som ledamot av pensionsnämnden, oavsett om manlig ledamot av taxeringsnämnden tjänstgjort längre tid än hon.

§§ 22 och 23 lika.

§ 24. Beträffande pensionsnämndens beslutsmänsighet vid sammanträden och om påföljd för uteblivande från sammanträde gäller vad som stadgas i förordning om taxeringsmyndigheter.

§§ 25—28 lika.

Stockholm den 14 april 1913.

Ernst Lindblad.

Nr 128.

Av herr **Mannheimer**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om allmän pensionsförsäkring m. m.

Enligt 6 § i det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget till lag om allmän pensionsförsäkring skall årliga beloppet av den pension, som utgår på grund av de försäkrades egna avgifter, utgöra trettio procent av de erlagda pensionsavgifternas sammanlagda belopp.

Följden av detta beräkningssätt blir, att den, som vid tidig ålder drabbas av invaliditet, som sätter honom ur stånd att genom arbete förvärva sitt uppehälle, erhåller en ytterst obetydlig dylik pension. Om t. ex. en försäkrad drabbas av invaliditet vid 26 års ålder och dessförinnan inbetalt den stadgade minimiavgiften tre kronor under tio år, erhåller han pension till ett årligt belopp av allenast 9 kronor. Även om avgifterna avsevärt höjas, blir pensionen enligt regeringsförslagets beräkningssätt vid tidig invaliditet alltså så obetydlig, att den icke erbjuder erforderligt skydd. Den, som vid tidig ålder blir invalid, har emellertid i regel minst lika stora, oftast större, behov att fylla än åldringen.

Om avgifts-
pension.

Mot regeringsförslaget skulle emellertid icke så mycket vara att invända, om fråga vore att införa en försäkring, som till sin huvudsakliga del skulle utgöra en ålderdomspensionering. Nu gäller det likväl att få till stånd en försäkring, som i första hand och i det väsentliga är avsedd att vara en invaliditetsförsäkring. Någon meningsskiljaktighet synes icke heller råda därom att försäkringen bör på detta sätt anordnas. Siffror hava ock anförts, som kraftigt tala för en dylik anordning. Å sid. 34 i kungl. propositionen anföres sålunda, att »vid en i vårt land genomförd ålderdomsförsäkring med rätt till pension för alla personer, som uppnått exempelvis 65 år, pensioner skulle hava efter 1908 års förhållanden utbetalts till omkring 453,000 personer, av vilka dock endast 356,000 voro invalider, medan samtidigt ej mindre än omkring 213,000 personer över 18 år, som även voro invalider, men icke uppnått den föreskrivna åldersgränsen, skulle stannat utanför försäkringen». Ännu mera talande i detta avseende äro de siffror, som av ålderdomsförsäkringskommittén anföras rörande antalet vid olika åldrar kvarstående förvärvsdugliga män och kvinnor. Av del II tab. 8 i kommitténs betänkande framgår, att av 100,000 aktiva 20-åriga män kvarstodo såsom aktiva vid 67 års ålder allenast 32,140 bland 61,482 levande, samt att av 100,000 aktiva 20-åriga kvinnor kvarstodo vid 67 års ålder såsom aktiva 23,159 bland 64,962 levande.

Då sålunda den föreslagna pensioneringen kommer att bli i huvudsak en invaliditetsförsäkring, bör man se till att den på erlagda avgifter grundade pensionen beräknas med hänsyn härtill, och att icke ett beräkningssätt, som är lämpat för en enbar ålderdomsförsäkring, kommer till användning. Man bör anlita ett system, som lämnar en relativt konstant pension, när helst invaliditeten inträder.

Mot ett dylikt system för pensionens beräkning har den invändningen framställts, att det skulle komma att för de försäkrade te sig egendomligt, om den, som erlagt avgift under endast något eller några år, skulle få precis samma pension för sina avgifter som den, vilken erlagt avgifter under t. ex. 40 år, och att alltså den omständigheten, huruvida avgifter erlagts för flera eller färre år, skulle vara utan inflytande på pensionens storlek.

Någon större egendomlighet ligger emellertid icke i detta än däri, att man t. ex. vid olycksfallsförsäkring eller livförsäkring erhåller samma belopp i ersättning, huru många år man än betalt avgift.

Om man ställde den frågan till en 16-årig försäkringstagare, som skulle betala t. ex. 13 kronor i årsavgift: vill du ha en pension, som i händelse av invaliditet, som inträffar efter 1 år, utgår med kronor

3: 90, efter 2 år med kronor 7: 80, efter 3 år med kronor 11: 70 o. s. v. och, i händelse du icke blir invalid före 67 år, utgår med kronor 198: 90, eller vill du ha en pension, som i varje fall utgår med kronor 162: 50, så borde han väl, om han förstår sitt eget bästa, knappast tveka att finna det senare fördelaktigare. Kapitalvärdet av den eventuella pensionen är visserligen lika stort i båda fallen, men värdet för försäkringstagaren, dess subjektiva värde, är större i senare fallet, beroende därpå, att en viss ökning i inkomsten är av större nytta, då man har en mindre, än då man har en större inkomst.

Vidare anföres mot ett system, varigenom den försäkrade tillförsäkras en pension, som utgår med ungefär samma belopp, när helst invaliditet inträder, i stället för att pensionen ökas med åren med hänsyn till antalet inbetalda avgifter, att detta inbjuder till simulation och att därav framkallas s. k. »räntehysteri».

Att dylikt kan förekomma är obestridligt. Men anmärkningen gäller varje existerande pensionssystem. Det tyska systemet har mycket lovordats, men faktum är, att man i Tyskland rätt ofta hör klagan just över räntehysteri. Någon anledning befara, att ett system med konstant pension skulle medföra väsentlig ökning i räntehysteri torde knappast förefinnas. Kungl. Maj:ts förslag är jämväl utsatt därför. Pensions-tilläggen, som spela den största rollen enligt detta förslag, utgå med fixa belopp, oberoende av antalet inbetalda avgifter — detta gäller de allra flesta försäkrade, nämligen dem, som innefattas i den lägsta inkomstklassen. — Erinras må vidare, att den sociala olycksfallsförsäkringen i regel är anordnad med livräntor, som icke ökas med antalet inbetalda försäkringsavgifter. Åtminstone i vårt land har härav icke försports någon kännbar olägenhet, ehuru vid olycksfallsersättningslagens behandling ängsliga röster hördes, som spådde skadliga verkningar — bedrägligt förfarande, simulation, uppsåtlig lemlästning m. m. för att komma åt en livränta — genom lagens antagande.

Med de små avgiftspensioner, som komma att utgå enligt det nu föreliggande förslaget till allmän pensionsförsäkring, finnes för övrigt föga risk för sådant missbruk som ovan antytts.

Det må ock erinras därom, att enligt lagförslagets 8 § kan såväl avgiftspension som pensionstillägg indragas för den, som finnes icke längre vara till arbete varaktigt oförmögen.

Visserligen kan, då det gäller att välja system för avgiftspensionens beräkning, invändas, att med de små avgifter, som nu äro föreslagna och då pensionstilläggen i *flertalet* fall komma att spela huvudrollen, det kan vara likgiltigt, huru avgiftspensionen beräknas. Emel-

lertid måste man förutsätta, att avgifterna skola komma att i framtiden höjas och att avgiftspensionerna sålunda skola få större betydelse.

Om man av en eller annan anledning skulle önska i viss mån tillmötesgå kravet på att pensionen skall växa med åren och antalet inbetalda avgifter, bör man icke förbise den föreslagna kombinationen av invaliditets- och ålderdomsförsäkring. Man bör icke låta hela avgiften läggas till grund för en växande pension, utan låta jämväl invaliditetsförsäkringen komma till sin rätt. Detta kan ske därigenom, att man lägger en del av årsavgiften till grund för en konstant pension och låter återstoden av varje avgift verka såsom en engångspremie till förhöjning av pensionen. I sådant fall kunde lämpligen den gemensamma grundavgiften, tre kronor, beräknas för den konstanta pensionen.

Att emellertid nu göra en dylik uppdelning synes icke påkallat. Den frågan synes lämpligen böra upptagas till övervägande, då förslag framställles om förhöjning av de obligatoriska avgifterna och någon erfarenhet vunnits om tillämpningen av ett system med enbart konstanta pensioner.

Vid beräkning av avgiftspensionen bör man tillse, att den försäkrade i möjligaste mån erhåller valuta, motsvarande erlagda avgifter. I regeringsförslaget har ej hänsyn tagits till åldern vid avgiftens erläggande. Detta medför, att den, som vid unga år erlagt större delen av sina avgifter, får relativt långt mindre valuta för avgifterna än den, som erlagt större delen av desamma vid mera framskriden ålder. De yngre få sålunda betala för de äldre, vilket uppenbarligen är en orättvisa. Var och en bör erhålla just så stor pension, som svarar mot de erlagda avgifternas värde.

Om man vill omändra regeringsförslaget till ett system, i vilket hänsyn tages till den ålder, vid vilken avgifter erlagts, d. v. s. till ett mera försäkringstekniskt, visar nedanstående tabell, dels huru stor procent av *varje* avgift en försäkrad man skulle kunna erhålla i pension (kol. 2) och dels huru stor procent av *summan* erlagda avgifter en försäkrad man skulle kunna erhålla, då lika årsavgifter erlagts alltifrån 16 års ålder (kol. 3), medan enligt regeringsförslaget alltid 30 procent av summa erlagda avgifter erhålles i pension.

n.	Pensionsbelopp i % av		n.	Pensionsbelopp i % av	
	en vid n års ålder erlagd pensionsavgift.	summan av från 16 till n års ålder erlagda lika årsavgifter.		en vid n års ålder erlagd pensionsavgift.	summan av från 16 till n års ålder erlagda lika årsavgifter.
16	62.3	62.3	42	24.1	39.8
17	60.0	61.1	43	23.3	39.3
18	57.7	60.0	44	22.5	38.7
19	55.5	58.8	45	21.7	38.1
20	53.3	57.7	46	21.0	37.6
21	51.2	56.6	47	20.3	37.0
22	49.3	55.6	48	19.6	36.5
23	47.4	54.6	49	19.0	36.0
24	45.6	53.6	50	18.4	35.5
25	43.9	52.6	51	17.8	35.0
26	42.3	51.7	52	17.2	34.5
27	40.8	50.8	53	16.6	34.0
28	39.4	49.9	54	16.2	33.6
29	38.0	49.0	55	15.7	33.1
30	36.6	48.2	56	15.2	32.7
31	35.4	47.4	57	14.8	32.3
32	34.1	46.6	58	14.3	31.8
33	33.0	45.9	59	13.9	31.4
34	31.8	45.1	60	13.5	31.0
35	30.7	44.4	61	13.1	30.6
36	29.7	43.7	62	12.8	30.3
37	28.7	43.0	63	12.4	29.9
38	27.7	42.4	64	12.0	29.5
39	26.7	41.7	65	11.5	29.2
40	25.8	41.1	66	11.0	28.8
41	24.9	40.4			

Vidare synes man böra så vitt möjligt välja ett system för pensionens beräkning, som medger en utveckling av försäkringen, utan att större omläggning erfordras, och som bland annat tillåter en önskvärd höjning av avgifterna utan att extra statsstillskott skall behöva anlitas för att kunna genomföra förhöjningen *med bibehållande av den en gång fastslagna grunden* för pensionsberäkning. Regeringsförslagets antagande kommer att medföra svårigheter i detta avseende. En avgiftsförhöjning kan enligt detta förslag icke genomföras utan extra stats-

tillskott. Därigenom att enligt regeringsförslaget samma procentsats, som enligt kommitténs förslag lagts till grund för beräkningen av pension för män, skall gälla även för kvinna, låter det sig icke ens göra att föreskriva en avgiftsförhöjning för nytillträdande försäkrade utan särskilt statstillskott.

De synpunkter i avseende på försäkringens anordnande, som av mig sålunda framhållits, hava blivit beaktade i det såsom alternativ 2 betecknade förslag, som uppgjorts av riksförsäkringsanstalten enligt dess vid Kungl. Maj:ts proposition fogade utlåtande över ålderdomsförsäkringskommitténs betänkande; och det synes mig i hög grad önskvärt, att detta förslag vunne beaktande vid ordnandet av den allmänna pensionsförsäkringen.

Förslaget utgår från den principen, att försäkringen så ordnas, att vid invaliditet eller senast från 67 års ålder ett lika stort eller icke alltför mycket varierande årligt belopp må (vid betalning av lika stora avgifter) utgå som ersättning, oberoende av den tid, under vilken avgifter erlagts, dock, om det finnes erforderligt till förekommande av missbruk, med bestämmelse om viss karenstid.

Riksförsäkringsanstalten beskriver alternativ 2 på följande sätt:

»Detta förslag går i huvudsak ut därpå, att de av den försäkrade erlagda avgifterna betraktas såsom årsavgifter, för vilka, under förutsättning att de med oförändrat belopp erläggas, tills invaliditet inträffar eller senast till 67 års ålder, erhålles *ett visst enligt de försäkringstekniska grunderna för ränta, dödlighet och invaliditet med hänsyn till åldern vid inträdet i försäkringen bestämt pensionsbelopp*, således oberoende av tiden för invaliditetens inträffande. Då en årsavgift ökas, betraktas ökningen som årsavgift för en ny försäkring, vars belopp bestämmes med hänsyn till åldern vid ökningen, och med vilket belopp det förra försäkringsbeloppet alltså ökas. Då en årsavgift minskas, erhålles ett mot åldern vid minskningen svarande minskat försäkringsbelopp».

Riksförsäkringsanstalten meddelar i sitt utlåtande (sid. 60) en tabell, efter vilken pensionsbeloppen kunna uträknas.

Genom multiplikation av de i denna tabell angivna pensionsbeloppen med 3, 5 och 10 finner man de pensionsbelopp, som erhållas för en årsavgift å 3 kronor samt tilläggsavgift å respektive 5 och 10 kronor.

Om årsavgiften vid en viss ålder ökas, erhålles ett tillägg i pensionen, som svarar mot ökningen i årsavgift vid samma ålder; om års-

avgiften minskas, minskas även pensionen med ett belopp, som svarar mot minskningen i årsavgift vid samma ålder.

Såsom exempel härå kan anföras följande.

Om en man vid 16 års ålder har inkomst under 800 kronor, har han att erlægga en årsavgift å 3 kronor samt har, så länge samma avgift erlägges, rätt till pension å $3 \times 13,02 =$ kronor 39,06. Får han vid 30 års ålder en inkomst mellan 800 och 1,200 kronor, har han att erlægga 5 kronor mer i årsavgift och erhåller härför rätt till en pension å ytterligare $5 \times 6,55 =$ kronor 32,75 eller tillsammans kronor 71,81. Skulle nu vid t. ex. 55 års ålder hans inkomster sjunka under 800 kronor, skall årsavgiften minskas från 8 till 3 kronor, d. v. s. med 5 kronor, varför även pensionsbeloppet bör minskas, nämligen med $5 \times 1,21 =$ kronor 6,05. Det blir alltså därefter kronor 65,76.

Till förekommande av missbruk bör emellertid enligt riksförsäkringsantaltens mening en viss modifikation ske i nyssnämnda sätt för pensionsberäkning.

Riksförsäkringsanstalten yttrar därom följande.

»Vid tillämpning av detta sätt för avgiftspensionernas beräkning uppstår likväl en viss svårighet, som torde, såsom förut nämnts, nödvändiggöra en modifikation av detsamma. Det gäller tiden närmast efter förändringen av en årsavgift. Beräkningen av pensionsbeloppen grundas nämligen på den förutsättning, att pensionssökanden framdeles skulle betalt avgifter efter samma inkomstklass som den, för vilken avgifter senaste året erlagts. Förändringen i årsinkomst kan emellertid vara av mera tillfällig natur och, om den inträffar vid tidig ålder, medföra mycket stor förändring i pensionsbeloppet. Till undvikande av denna olägenhet och till förekommande av missbruk vid annalkande invaliditet skulle man kunna bestämma pensionsbeloppet så, som om pensionsavgiften under året för ändringen varit och under de följande åren skulle bliva lika med medeltalet av årsavgiften under ett visst antal av de senaste, t. ex. de 5 senaste åren. Man kan också uttrycka denna regel så, att en ändring av pensionsavgiften, i stället för att på en gång föranleda en viss ändring av pensionsbeloppet, åstadkommer $\frac{1}{5}$ av denna ändring för vart och ett av de följande 5 åren (incl. ändringsåret). För det fall, att omedelbart före ändringen mindre än 5 årsavgifter återstå att erlägga, då den försäkrade således är över 62 år, bör man kanske helst modifiera regeln så, att den i tabellen angivna ändringen i pensionsbeloppet fördelas lika på de återstående åren, inclusive det, då 67 år uppnås.

Genom införande av en dylik bestämmelse torde även dels sär-

skilt stadgande om karenstid kunna undvaras, dels icke någon särskild påföljd av försummelse att erlægga avgift behöva stipuleras. Vid försäkringstidens början stiger nämligen (under förutsättning av lika årsavgifter) försäkringsbeloppet med $\frac{1}{5}$ för vart och ett av de första åren upp till sin normala storlek, och vid försummad eller av annan anledning upphörd avgiftsbetalning skulle det under samma förutsättning minskas med ett lika stort belopp under vart och ett av de 5 följande åren, varefter det förblir konstant, så länge inga avgifter erläggas».

Under antagande av denna modifikation av förslaget skulle i det anförda exemplet beräkningen av pensionsbeloppen modifieras därhän, att *dels* efter 16 års ålder försäkringsbeloppet icke genast stiger till kronor 39,06, utan med $\frac{1}{5}$ därav under vart och ett av de 5 första åren, *dels* försäkringsbeloppet efter 30 års ålder, i stället för att genast stiga med kronor 32,75, skulle stiga med $\frac{1}{5}$ av detta belopp eller kronor 6,55 under loppet av ett vart av de 5 närmaste åren, *dels* slutligen efter 55 års ålder försäkringsbeloppet, i stället för att genast minskas med kronor 6,05, skulle minskas med kronor 1,21 under vart och ett av de närmast följande 5 åren.

Riksförsäkringsanstalten framhåller, att, om så skulle mot förmodan finnas behöfligt, karensbestämmelserna skulle utan svårighet kunna göras ändå strängare än de ovannämnda (se härom not å sid. 61 i anstaltens utlåtande).

För att underlätta den praktiska tillämpningen av riksförsäkringsanstaltens förslag, kan man uppställa några enkla, mer detaljerade tabeller, svarande mot de olika avgifterna. Riksförsäkringsanstalten framhåller, att om även beräkningsmetoden vid första påseende förefaller mindre lättfattlig, torde man dock vid närmare eftertanke finna, att tillämpningen kan göras ganska enkel. Dessutom erinrar riksförsäkringsanstalten därom, att det är pensionsförsäkringens centralmyndighet, som skulle ha att beräkna och fastställa pensionsbeloppet.

Det ligger i öppen dag, att man genom att lägga ifrågavarande, av riksförsäkringsanstalten framlagda förslag till grund för avgiftspensionens beräkning i alla avseenden kommer att tillgodose de ovan av mig angivna viktiga synpunkterna: den försäkrade erhåller ett pensionsbelopp, som bestämts med hänsyn därtill att invaliditeten icke dröjer till ålderdomen, utan kan inträda när som helst; den försäkrade erhåller själv en ersättning, vartill av honom erlagd avgift bör berättiga; och utveckling av försäkringen kan äga rum med bibehållande oförändrat av det en gång fastställda beräkningssättet utan att denna utveckling behöver hindras av svårigheten att åvägbringa ökat satsbidrag.

Förslaget förutsätter, att pensionen beräknas efter särskilda dödlighets- och invaliditetstabeller för män och kvinnor. Nu har emellertid i Kungl. Maj:ts proposition gjorts gällande den uppfattningen, att avgiftspensionen bör beräknas lika för man och kvinna, och denna uppfattning synes ock uppbäras av den allmänna meningen. Jag anser mig icke böra i detta avseende yrka på ändring av Kungl. Maj:ts förslag.

Avgiftspension för kvinnor.

I riks försäkringsanstaltens förslag alternativ 2 bör därför enligt min mening vidtagas den ändring, att kvinnornas avgiftspension beräknas efter samma tabell som uppgjorts för männen.

Klart är, att genom denna förbättring av kvinnornas ställning ett extra statstillskott erfordras. I Kungl. Maj:ts proposition har det statsbidrag, som erfordras på grund därav att avgiftspensionen föreslagits skola utgå med 30 % av erlagda avgifters summa för samtliga försäkrade i stället för av kommittén föreslagna 30 % för män och 23 % för kvinnor, beräknats till omkring 1,500,000 kronor första året. Genom den likartade ändringen av riks försäkringsanstaltens alternativ 2 kräves ett statsbidrag, som enligt verkställd approximativ beräkning första året med omkring 400,000 kronor överstiger sist angivna summa.

Den av mig sålunda föreslagna ändringen av alternativ 2 medför den nackdelen, att man icke kan vidtaga en avgiftsförhöjning utan att nytt statstillskott erfordras, om man bibehåller beräkningsgrunden i övrigt. Men härvid är att märka, att statstillskottet kräves allenast med hänsyn till likställandet av kvinnan med mannen i fråga om pensionens storlek, under det att vid det av Kungl. Maj:t föreslagna beräknings sättet statstillskott nödvändiggöres med hänsyn till icke allenast kvinnans likställande med mannen, utan även försäkringen av den dåvarande generationen i dess helhet.

Skulle man likväl vid försäkringens anordnande vilja helt tillvarata den synpunkten, att försäkringen bör så inrättas, att en ändring, t. ex. en avgiftsförhöjning, kan företagas utan att härvid ytterligare statstillskott blir behöfligt, kan detta ske därigenom att man beräknar pensionen efter en för män och kvinnor gemensam dödlighets- och invaliditetstabell.

Enligt 34 § i Kungl. Maj:ts förslag skall årliga beloppet av den pension, som utgår på grund av frivilliga avgifter, utgöra för varje erlagd avgift en och en tredjedels procent av avgiftens belopp för varje helt år, som förflutit från den dag avgiften erlades till den dag, från vilken pensionen utgår.

Pension på grund av frivilliga avgifter.

I fråga om detta beräkningssätt, som överensstämmer med det av kommittén beträffande de frivilliga avgifterna föreslagna, anföres i riksförsäkringsanstaltens utlåtande:

»Enligt kommitténs förslag är den mot varje erlagd frivillig avgift svarande pensionen proportionell mot det antal hela år, som förflutit från den dag, avgiften erlades, till den dag, från vilken pensionen utgår. Vid en sådan försäkringsform ökas sålunda pensionen icke blott såsom vid den obligatoriska försäkringen med antalet avgifter, som hinna erläggas före invaliditetens inträffande, utan även för varje erlagd avgift med tiden före pensionens början. För att åskådliggöra detta förhållande väljes som exempel, att en man erlägger en frivillig årlig avgift å 10 kronor från 20-års åldern under 30 år, eller till dess han blir invalid. Det pensionsbelopp, som erhålles vid invaliditet efter olika antal år eller senast vid 67 års ålder, finner man av följande sammanställning.

Ålder vid pensionstidens början år.	Pensions- belopp kr.	Ålder vid pensionstidens början år.	Pensions- belopp kr.
21	0: 13	50	60: 45
25	1: 95	55	79: 95
30	7: 15	60	99: 45
35	15: 60	65	118: 95
40	27: 30	67	126: 75
45	42: 25		

Dessa synnerligen varierande pensionsbelopp torde visa, att den av kommittén föreslagna anordningen av den frivilliga försäkringen än mindre än dess anordning av den obligatoriska är ägnad att i rimlig proportion för olika eventualiteter tillfredsställa invaliditetsförsäkringsbehovet. Om i stället för konstanta avgifter maximavgifter erlagts under de 30 åren, hade naturligtvis disproportionen i pensionsbeloppen blivit än större.»

Då av vad sålunda anförts synes mig framgå, att ifrågavarande beräkningssätt icke lämpligen bör komma till användning, och helst ett enhetligt beräkningssätt bör tillämpas å samtliga till försäkringen inbetalda avgifter, torde vara mest ändamålsenligt, att, i överensstämmelse med vad riksförsäkringsanstalten föreslagit, samma beräkningsgrund tillämpas i avseende å de frivilliga avgifterna som beträffande de obligatoriska avgifterna.

Till förekommande av missbruk bör naturligen den frivilliga avgiften begränsas till visst årligt belopp, som lämpligen torde kunna be-

stämmas till detsamma som den obligatoriska avgiften för året, dock att frivilliga avgiften tillsammans med den obligatoriska må få uppgå till det högsta belopp, som den försäkrade i obligatorisk avgift erlagt för vartdera av minst 5 föregående år. Genom tillägget vinnes den fördelen, att, därest en försäkrad på grund av minskad inkomst flyttas ned till en lägre inkomstklass, han kan genom erläggande av frivillig avgift efter nedflyttningen bibehålla rätten till samma pensionsbelopp som förut.

Med hänsyn därtill att jämväl i fråga om den på frivilliga avgifter grundade pensionen denna pensions storlek beräknas lika för kvinna som för män, erfordras även här ett statstillskott, vilket bör utgå efter samma grunder som vid den på obligatoriska avgifter grundade pensionen. Detta statstillskott torde icke bliva av vidare betydelse.

Även i en annan punkt har riksförsäkringsanstalten framställt ett ändringsförslag, som synes mig synnerligen beaktansvärt, nämligen beträffande pensionstilläggets beräkning. Förslaget innebär, att avgiftspensionen — såväl den som grundar sig på de obligatoriska avgifterna som den på frivilliga avgifter beräknade — skall inräknas i den inkomst, som lägges till grund för beräkning av pensionstilläggets storlek. Genom en sådan ändring möjliggöres att höja inkomstgränsen för pensionstilläggs utgående. Detta har till följd, att de, som hava relativt stor avgiftspension, få mindre pensionstillägg än enligt Kungl. Maj:ts förslag, under det att andra, särskilt bland dem som tillhöra den nuvarande generationen, få större pensionstillägg än enligt sistnämnda förslag. — Det ligger för övrigt något oformligt däri, att, om framdeles avgiftspensionerna för åtminstone vissa grupper av försäkrade kunna sättas så högt, att de må anses i och för sig tillräckliga, pensionstillägg likväl skall kunna erhållas. Det synes då vara rimligare, att de mindre väl situerade få det bättre genom att i stället inkomstgränsen för pensionstilläggets utgående sättes högre, vilket kan ske, om avgiftspensionen inräknas i inkomsten.

Pensions-
tillägg m. m.

Enligt 6 § i Kungl. Maj:ts förslag skall för varje år, för vilket endera av de i 4 § stadgade pensionsavgifter av åtta eller tretton kronor blivit erlagd, pensionstillägget höjas med en procent. Vidare stadgas i lagförslagets 34 §, att för pensionstagare, som åtnjuter pensions-tillägg, den på frivilliga avgifter grundade pensionen skall höjas med en tredjedel.

Mot beskaffenheten av dessa bestämmelser har såväl riksförsäkringsanstalten i sitt utlåtande som professor Wicksell i Ekonomisk tid-

skrift framställt en del vägande anmärkningar. Bland annat har sålunda med avseende å höjningen av pensionstilläggen invänts, att särskilt för de försäkrade, som genom erläggande av de högre avgifterna bliva delaktiga av denna höjning, deras genom eget arbete eller föregående sparande åstadkomna inkomst spelar en alltför underordnad roll. Särskilt rörande sättet för utgående av statsbidraget till den på frivilliga avgifter grundade pensionen har anmärkts, att den leder till sådana diskontinuiteter som att en person, vilken icke uppnått inkomstgränsen för pensionstilläggs utgående, kan erhålla en avsevärt större inkomst än en i övrigt lika ställd person, som uppnått denna inkomstgräns, såsom framgår av följande exempel.

En man betalar årligen från 16 års ålder 13 kronor i pensionsavgift under 51 år samt från 15 års ålder högsta möjliga frivilliga pensionsavgift under 52 år. Efter 67 års ålder blir han invalid. Förutom avgiftspensionen och den på frivilliga avgifter grundade pensionen, som oberoende av den övriga inkomsten utgör sammanlagt omkring 488 kronor, erhåller han av allmänna medel, om han saknar egen inkomst, ett tillskott av sammanlagt omkring 323 kronor. Om hans övriga inkomst är 299 kronor, blir tillskottet omkring 97 kronor. Har han åter 1 krona mera, d. v. s. 300 kronor, i egen inkomst, erhåller han intet tillskott och får således genom denna krona 96 kronor mindre i totalinkomst. Mister han den egna inkomsten å 300 kr., blir hans totalinkomst 23 kronor större.

På grund av de påpekade olägenheterna synes det påtagligt, att de ifrågakvarande bestämmelserna böra ändras eller — än hellre — utgå ur lagen.

Enligt verkställda beräkningar kan, därest avgiftspensionerna inräknas i inkomsten och förutnämnda förhöjningar bortfalla, inkomstgränsen för pensionstilläggs beräkning sättas till 350 kronor för man och 300 kronor för kvinna, i följd varav högsta pensionstillägget skulle komma att uppgå till för man 175 och för kvinna 150 kronor.

Understöd.

En konsekvens härav torde vara, att de i regeringsförslagets 33 § omförmälda understöd böra höjas i lika grad.

Med hänsyn därtill, att den nuvarande generationens icke fullt understödda invalider, som före år 1914 icke fyllt 60 år och vilka icke kunna erhålla någon avgiftspension, skola komma i åtnjutande av understöd, som skall utgå med 25 kronors högre belopp än det av Kungl. Maj:t föreslagna, föranledes härav en kostnad, som för första året approximativt beräknats till något över 2,000,000 kronor, men år för år

kommer att minskas. Då emellertid vid det av mig föreslagna sättet för avgiftspensionernas beräkning arbetarförsäkringsfondens medel icke behöva anlitas för utfyllande av den nuvarande generationens avgiftspensioner, kunna dessa medel användas, i den mån sådant finnes erforderligt, till utfyllande av understöden.

De ändringar uti de av Kungl. Maj:t föreslagna grunderna för en allmän folkpensionering, som enligt min mening böra vidtagas, avse sålunda beträffande

Samman-
fattning.

1) *avgiftspensionen:*

att denna pensions årliga belopp beräknas i enlighet med det i riksförsäkringsanstaltens förutnämnda utlåtande såsom alternativ 2 be-tecknade förslag till dylik beräkning, dock med iakttagande därav, att pensionsbeloppet sättes lika för man och kvinna samt beräknas enligt den av riksförsäkringsanstalten för män upptagna tabellen;

2) *den på frivilliga avgifter grundade pensionen:*

att frivillig avgift ej må för något år erläggas med högre belopp än den obligatoriska, dock att den frivilliga avgiften tillsammans med den obligatoriska må få uppgå till det högsta belopp, vartill den obli-gatoriska avgiften för vardera av 5 föregående år uppgått,

att jämväl den på grund av frivilliga avgifter utgående pensionen beräknas enligt ovan angivna grunder för beräkning av den pension, som härflyter ur de obligatoriska avgifterna,

samt att den i 34 § av Kungl. Maj:ts lagförslag förekommande bestämmelsen, att för pensionstagare, som åtnjuter pensionstillägg, höjes pensionen med en tredjedel, skall utgå;

3) *pensionstilläggen:*

att vid bestämmande av storleken av den inkomst, till vilken hän-syn skall tagas vid tillgodoförandet av pensionstillägg, den på erlagda obligatoriska eller frivilliga avgifter grundade pensionen skall inräknas i inkomsten;

att pensionstillägg skall utgå för pensionstagare, som är till arbete varaktigt oförmögen och vilkens årsinkomst ej uppgår för man till 350 och för kvinna till 300 kronor;

att pensionstillägget skall utgöra för år räknat i fråga om pensionstagare, som ej åtnjuter någon inkomst, för man 175 och för kvinna 150 kronor, och i fråga om pensionstagare, som åtnjuter inkomst, nämnda belopp med avdrag av halva årsinkomsten;

att den i 6 § av Kungl. Maj:ts lagförslag intagna bestämmelsen, att för varje år, för vilket endera av de i lagförslagets 4 § stadgade pensionsavgifter av åtta eller tretton kronor blivit erlagd, höjes pensionstillägget med en procent, skall utgå;

att för pensionsberättigad änklings, änka eller annan ogift kvinna, som är till arbete varaktigt oförmögen och har att försörja ett eller flera egna barn under femton år, pensionen skall ökas, därest årsinkomsten ej uppgår till 350 kronor för man och 300 kronor för kvinna jämte 120 kronor för varje barn, med särskilt pensionstillägg för barnen; samt

att beloppet av sådant pensionstillägg skall utgöra 60 kronor för varje barn, där årsinkomsten ej överstiger 350 kronor för man och 300 kronor för kvinna, samt, där årsinkomsten överstiger nämnda belopp, 60 kronor för varje barn med avdrag av hälften av det belopp, varmed årsinkomsten överstiger 350 kronor för man och 300 kronor för kvinna;

4) understöd:

att det i 33 § av Kungl. Maj:ts lagförslag omförmälda understöd skall beräknas i enlighet med de av mig föreslagna grunderna för pensionstilläggs beräkning;

5) statsbidrag till kvinnornas avgiftspensioner:

att till den i lagförslagets 12 § omförmälda fond skall för varje år av statsmedel tillskjutas ett belopp, motsvarande hälften av samtliga för kvinnor för året erlagda obligatoriska eller frivilliga avgifter, dock att tillskottet utgör för dem, som äro födda något av

åren 1874—1883	45 %
1864—1873	35 %
1854—1863	25 %
före 1863	15 %

Därest de av mig ifrågasatta ändringarna vinna beaktande, torde det särskilda utskottet, till vilket Kungl. Maj:ts proposition överlämnats,

vidtaga erforderlig omredigering av de i lagförslaget upptagna bestämmelserna.

Klart är, att, därest det av mig föreslagna sättet för beräkning av den på inbetalda avgifter grundade pensionen godkännes, de i andra stycket av lagförslagets 37 § intagna övergångsbestämmelserna bliva överflödiga.

Såsom förut anmärkts, kräves därigenom, att jämväl vid tillämpningen av de av mig föreslagna grunderna för pensionsberäkningen pensionen skall utgå för kvinnorna med samma belopp som det för männen för sig beräknade, ett extra statstillskott av omkring 400,000 kronor första året. Det bör dock härvid å andra sidan observeras, att de av mig i övrigt föreslagna ändringarna av Kungl. Maj:ts förslag medföra en besparing å arbetarförsäkringsfondens medel.

Jag anser mig icke nu böra framställa något förslag, huru detta överskott skall användas. Jag vill endast framhålla, att, därest man icke skulle anse sig böra använda överskottet till att förbättra de nuvarande invalidernas ställning utöver vad i Kungl. Maj:ts proposition föreslagits, man lämpligen skulle kunna anlita detsamma till upprättande av sanatorier eller vidtagande av andra åtgärder till förhindrande av invaliditet.

Med åberopande av vad jag förut anfört, hemställer jag,

att Riksdagen måtte i Kungl. Maj:ts förslag till lag om allmän pensionsförsäkring (prop. nr 126) besluta de ändringar i olika avseenden, som av mig här ovan närmare angivits.

Stockholm den 15 april 1913.

Otto Mannheimer.